

Poslání Michaelovo

2. přednáška

Dornach 22. listopadu 1919

GA 194

Rudolf Steiner

Sestupný vývoj hlavy a vzestupný vývoj ostatního organismu. Zjevení v předkřesťanské době prostřednictvím hlavy jako dne Lucifera a skrze ostatní organismus jako noci Jahveho. Michael jako tvář Jahveho a jeho proměna z ducha noci na ducha dne. Michaelova úloha v minulosti a budoucnosti.

Mluvil jsem vám o onom omylu, který vnikl do našeho novodobého duchovního života a který jen málokterí lidé správně zpozorovali. Z těchto výkladů jste asi vycítili, že právě poukazem na tento omyl nacházíme se na velmi důležitém místě duchovně- vědecké úvahy. Pro zdárný vývoj duchovního života lidstva bude naprosto nutné, aby v tomto hledisku bylo jasno. Poukázal jsem vám na takové kulturní výtvořky, které se jako Miltonův a „Ztracený ráj“ nebo Klopstockův „Mesiáš“ zplodily ze všeobecného populárního myšlení posledních století. Poukázal jsem vám také na to, jak lze ohledně všeho uměleckého, všeho všeobecně duchovního, pozorovat na kulturních výtvořech, před jakými nebezpečími se nachází lidský duševní život, jestliže se nepochopí, jak je možné, aby člověk mohl dospět k pravému, pro něj nutnému pojmu

ducha a tím i k pojmu Krista, jestliže si jen představujete, že světová struktura včetně toho duchovního je pochopitelná ve smyslovém obrazu dvojnosti. Právě tím, že lidé rozeznávali jaksi jen dvojnost, na jedné straně dobro, na druhé straně zlo, propadli tomu omylu, že ke zlu přičítali vše, co jsme během doby museli označovat jako to luciferské a jako to ahrimanské. Jenže se nepoznalo, že se smíchaly dva světové elementy v jedno. Tím došlo k tomu, že na druhé straně se přičítalo dobro luciferskému elementu, jinými slovy myslelo se, že se uctívá to božské, že se to božské poznává, když se o tom božském mluvilo, ale ve skutečnosti se do toho božského zamíchal luciferský element. Tím je však také naší době tak obtížné dospět k čistému pojmu božství a k čistému pojmu Kristova impulsu ve vývoji lidstva a světa. Zvykli jsme si na základě kultury staletí uznáváním této dvojnosti na jedné straně o duševnosti, na druhé straně o tělesnosti. A ztratili jsme souvislost mezi oněmi představami, které nám zprostředkovává duševno-duchovno a mezi představami, které nám zprostředkovává tělesnost. Dnes mluvíme, a nejvíce tak činí školská psychologie, mluvíme-li o myšlení, o chtění, o mysli, o cítění, mluvíme sotva o něčem jiném než o slovních zvucích. O těchto duševních elementech nedospíváme k žádným skutečným vnitřním obsažným představám. A na druhé straně mluvíme o materialismu, zbaveném všeho duchovního a duševního a klepeme takřka na toto vnější, tvrdé, bezduché materiálně a nemůžeme vytvořit most, vedoucí na druhou stranu k duševnosti.

Duchovno se nám rozpadlo ve dva elementy, přičemž duchovno je všude a tělesnost je zároveň něčím duchovním. Pouhou teorií nedospějeme k takovému mostu mezi tím, co je tělesné a co je duchovní. A jelikož se k němu nedospívá, přijalo především naše celé vědecké myšlení tento charakter rozporu mezi tím, co je tělesné a co je duchovní či duševní. Řeklo by se: na jedné straně propadla různá vyznání víry tomu, že poukazují na něco duchovního, aniž jsou s to vyložit, jak toto duchovno bezprostředně zasahuje do tělesnosti. Na druhé straně však pozoruje dnes bezduché vědění, bezduchý přírodní názor to tělesné tak, že nemůže skrze tělesné pochody proniknout k tomu, co v těchto tělesných pochodech vládne jako duchovno-duševno. Kdo z tohoto hlediska má přehled o přírodovědeckém názoru, jak se vyvinul během 19. a 20. století, ten si musí říci: všechno to, co se tu objevuje, jeví se jako následek toho, co bylo právě charakterizováno. Musíme však nastolit to správné, co nám může již vyplynout z rozličných předpokladů, o nichž jsme zde již dostatečně mluvili, dříve než můžeme pochopit ten blud, který to správné zakrývá. Dnes se mluví o člověku jako o jednotné bytosti, lhostejno, mluví-li se

o duševnosti nebo o tělesnosti. Mluví se o duševnosti jako o jednotné podstatě, mluví se o tělesnosti jako o jednotné podstatě. A přesto jste asi z našich úvah postřehli, že v lidské bytosti vládne především velký protiklad, který jsem vám již naznačil, mezi tím, co je výtvorem hlavy a mezi vším tím, co člověk v sobě chová mimo výtvor hlavy - nyní to nebudeme dále členit. Vy víte, že to lze dále členit, ale nyní to chceme pojmut jako jednotu. Ptáme se na vývoj člověka. Na vývoj člověka ohledně utváření jeho hlavy se musíme ptát jiným způsobem než na vývoj ostatního tělesného utváření.

Pojmeme-li blíže útvar hlavy člověka - vezměme jej nejprve zcela tělesně - pokud tento útvar hlavy je obsahem celého organismu pro smyslové postřehování nebo pro myšlení a představování, pak ovšem musíme pohledět nazpět na kosmický vývoj člověka. Pak si musíme říci: to, co dnes nachází svůj výraz v lidském utváření hlavy, to se ponenáhu vyvinulo a přetvářelo. Vyvíjelo se to starým vývojem saturnským, slunečním, měsíčním a pak se to vyvíjelo dál za zemské doby. Ale tak tomu není u toho, co je ostatní tělesnost člověka. Bylo by zcela nesprávné hledat nějaké jednotné vývojové dějiny pro celého člověka. Můžeme říci (autor kreslí): utváření hlavy poukazuje zpět na předcházející planetární stupně zemského vývoje: na vývoj měsíční, sluneční, saturnský. To, co nakonec našlo své bezprostřední zakončení v lidské hlavě, to jde daleko zpět ve vývoji. Jestliže však k tomu připojíme všechno ostatní, co k člověku náleží, nesmíme jít zpět až k saturnskému vývoji, nýbrž musíme říci: to, co člověk na sobě chová mimo svou hlavu, to můžeme sledovat, pokud jde nejvýše o vytváření hrudi, až do měsíční planetární doby. To, co jsou údy, to se dostalo člověku teprve za zemské formace.

Člověka pozorujeme správně jen tehdy, řekneme-li asi jako přirovnání toto. Ale prosím, pojímejte to jako přirovnání.

Můžete si hypoteticky velmi snadno představit toto: nějakými organickými poměry v kosmu, nějakými poměry přizpůsobování spojenými s poměry růstu vytvářel by člověk nějaké nové údy. Pak byste nesledovali lidskou postavu zpět až k dřívějšímu vývoji, nýbrž řekli byste si: člověk, pokud se vyvinul, musí se sledovat nazpět, ale teprve v určitém časovém okamžiku se vyvinul ten či onen úd. Že jsme v pokušení, abychom takto nemysleli ohledně hlavy a ostatního organismu člověka, to pochází jen z toho, protože čistě vzhledem k vnější prostorové velikosti je ostatní člověk větší než jeho hlava. Pravdou je však to, že vytváření hlavy sahá zpět nejdále a že ostatní utváření představuje teprve pozdější vývoj. Mluví-li se vůbec o nějaké souvislosti člověka se světem zvířat ohledně vývoje, pak lze jen říci: to, co je v lidské hlavě, to sahá zpět k

dřívějšímu vytváření zvířat. Lidská hlava je přeměněná zvířecí podoba, velmi silně přeměněná.

Člověk měl po vnější stránce ovšem v docela jiných fyzikálních poměrech určité zvířecí utváření, když ještě vůbec žádná zvířata neexistovala. Zvířata se připojila vývojem k člověku teprve později. Ale to, co mělo v člověku zvířecí utváření, to se stalo dnes lidskou hlavou. A to, co se připojilo k hlavě jako ostatní organismus, to se připojilo k hlavě teprve zároveň s vývojem zvířat, to tedy nemá nic společného se skutečným původem zvířat. Takže můžeme vlastně říci: nejprve zdánlivě nejušlechtilější článek člověka, jeho hlava, poukazuje zpět na zvířecí podstatu; vzhledem k tomu měl člověk sám dříve jakousi zvířecí podobu. Ale to, co na sobě jinak máme, to se nám dostalo v kosmickém vývoji vedle vývoje zvířat jako jakýsi organický náběh hlavy.

Nyní se stala hlava v určitém smyslu naším orgánem myšlení. Náš orgán myšlení stal se právě tím, co má zvířecí původ, smím-li to tak říci - jenže má ovšem zvláštní zvířecí původ. Vezmete-li dnes lidskou hlavu, nevidíte na ní anatomicky hned to, co poukazuje na zvířecí podobu. Podíváte-li se přesněji, poznáte přece, dovedete-li správně vykládat formu orgánů hlavy, jak jsou přeměněnými orgány zvířat.

Nuže, vezmeme-li to v úvahu, musíme ovšem zároveň poznamenat, že přeměna pro lidskou hlavu nastala ze zvířecosti tím, že do této hlavy vnikl vývoj ve zpětném směru. To, co bylo v dřívějších stádiích vývoje plně živoucí, je v lidské hlavě již na cestě k odumření, je ve vývoji zpětným směrem. Jednou jsem řekl: kdybychom jako lidé byli jen hlavou, nemohli bychom vlastně nikdy žít, museli bychom v podstatě stále odumírat, neboť organická souvislost lidské hlavy se silami hlavy samotnými není proces života, nýbrž proces umírání. To, co je v hlavě, je neustále ožívováno ostatním organismem. Že hlava má účast na všeobecném životě organismu, za to vděčí ostatnímu životu organismu. Jestliže by se hlava ponechala jen těm silám, pro které je organizována, silám smyslového postřehování a silám představování, pak by hlava neustále odumírala. Hlava má neustálou tendenci umírat; musí být stále ožívována. A jestliže myslíme, jestliže smyslově postřehujeme, tu probíhá v naší hlavě, v našem nervovém systému vůbec a v jeho spojení se smyslovými orgány nikoliv vzestupný životní proces, přiměřený růstu a podobně, neboť tím bychom mohli jen spát, ponoření v hluboký spánek, tu bychom nikdy nemohli jasně myslet: jen tím, že proniká naší hlavou smrt, že je tu neustálý zpětný vývoj, že se organické procesy neustále ruší, tím se dostává v naší hlavě místo pro myšlení a smyslové postřehování.

Kdo chce materialistickým způsobem vysvětlit myšlení nebo smyslové postřehování z mozkových procesů, ten právě vůbec neví, jaké procesy v hlavě probíhají, ten myslí, že zde probíhají takové procesy, jež se dají přirovnat k organickému růstu a podobně. Tak tomu není. To, co probíhá paralelně se smyslovým postřehováním a představováním, to jsou procesy odumírání, procesy rozkladu. To organické, to materiální, musí být nejprve odstraněno, musí být zničeno. Pak teprve nad organickým rozkladným procesem vyvstává proces myšlení.

Hledte, tyto věci pojmají lidé dnes tak, že se pokoušejí najít jejich povahu ze zevnějška. Člověk myslí, člověk postřehuje, co tu však paralelně probíhá v jeho organismu, o tom nic neví, to zůstává trčet v nevědomí. Jedině těmi procesy, které jsem vylíčil ve své knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“, je možno poněkud dosáhnout takové poznání, které žije nejen v tom, co se svým slovním významem nazývá duševno: ve smyslovém postřehování a v myšlení. Při vývoji tohoto druhu, který duše prodělává, může se na jedné straně oddávat myšlení, smyslovému postřehování a může zároveň postřehovat, co se tu v mozku děje: tu se nepostřehuje to, co se jinak pociťuje jako proces růstu, zde se postřehuje určitý restriktivní proces, který musí být neustále vyrovnáván ostatním organismem.

Hledte, to je ten tragický průvodní zjev skutečného poznání činnosti naší hlavy. Jasnovidný člověk nemůže mít potěšení z nějakého rozkvětu organických procesů hlavy, když myslí, když smyslově postřehuje, nýbrž musí se obeznamovat s určitým rozkladným procesem. Musí se však seznámit také s tím, že materialisticky smýšlející člověk se domnívá, že takové procesy se odehrávají v lidské hlavě, které jsou právě vyloučeny, jestliže člověk myslí nebo smyslově postřehuje. Materialismus musí předpokládat právě opak toho, co je skutečně pravdou.

U lidské hlavy máme tedy co dělat s vývojem sice ze zvířecosti, ale nyní již s určitým zpětným vývojem, s rozkladným procesem. Ve vzestupném vývoji je náš ostatní organismus. O tomto ostatním lidském organismu si nesmíme snad myslet, že nemá žádnou účast na duševnu-duchovnu a jeho prožívání v člověku. Z ostatního organismu se vysílá do hlavy neustále nejen krev, nýbrž stoupají do hlavy stále ony duševně-duchovní myšlenkové výtvořky, z nichž je utkán svět, z nichž je utkán i náš organismus. Tyto duševně-duchovní myšlenkové výtvořky člověk dnes ve svém normálním stavu ještě nepostřehuje. Ale nastoupil věk, v němž člověk musí začít postřehovat to, co z jeho vlastní bytosti vystupuje jako myšlenkové výtvořky.

Víte přece, že člověk nespí pouze v době od usnutí do probuzení, nýbrž že určitou částí své bytosti spí po celý den. Bdělými jsme vlastně jen ohledně svého myšlení, představování a smyslového postřehování. Ohledně svého citového života sníme, ohledně svého života vůle jsme plně ve spánku. Neboť o tom, co chceme, o tom víme jen svými myšlenkami, idejemi, nikoliv procesem vůle. Co však vůle vlastně činí, to se uskutečňuje pro nás nevědomě stejně jako život spánku od usnutí do probuzení. Ale tážeme-li se: jakou cestou může se však člověku dostat vědění o tom skutečně božském? - pak nemůžeme odkazovat na cestu hlavou, na cestu smyslovým postřehováním a myšlením, nýbrž pak můžeme odkázat jen na cestu, procházející naším ostatním organismem. A zde je to velké, mocné tajemství, že člověk vyvíjel svou hlavu v dlouhé vývojové řadě, že pak k ní přibylo to, co je jeho ostatní organismus. Že hlava již nastoupila zpětný vývoj, že však to, co člověk může pociťovat jako své božství, musí k němu mluvit prostřednictvím ostatního organismu, nikoliv hlavy. Neboť hleďte, důležité je to, abychom měli jasno v tom: hlavou mluvily k člověku nejdříve jen luciferské bytosti.

Můžeme říci: člověku byl k jeho hlavě dodatečně utvořen ostatní organismus, aby k němu mohli mluvit jeho bohové. Na počátku bible nestojí: a Bůh seslal člověku světelný paprsek a ten se stal oživenou duší, nýbrž Bůh vdechl člověku živoucí dechem a stal se oživenou duší. Zde se správně poznává, že božský impuls nepřicházel k člověku činností hlavy.

Hleďte, z toho však také porozumíte tomu, že tento božský impuls mohl se k člověku dostat jen způsobem nevědomého jasnozření, nebo alespoň porozuměním tomu, co bylo dáno nevědomým jasnozřením. Podíváte-li se z naší bible na Starý zákon, musíte to nalézt (víme to z jiných úvah) jako výsledek nevědomého jasnozření. Toho si byli vědomi také ti, kteří byli nápomocni při uskutečňování Starého zákona. Dnes nemohu zde popisovat vznik Starého zákona. Ale chtěl bych vám ukázat na to, jak jsme se v mnoha úvahách takovými věcmi zabývali, jak u učitelů starého hebrejského národa všude naleznete, že jejich Bůh nemluvil k nim prostřednictvím bezprostředních smyslových postřehů, nebo obyčejného myšlení, nikoliv prostřednictvím toho, pro co je hlava prostředkem. Nýbrž že jejich Bůh mluvil k nim skrze sny, - čímž rozuměli nikoliv obyčejné sny, nýbrž sny prosycené skutečností - co tu Bůh k nim mluvil skrze takové jasnovidné momenty, jak mluvil k Mojžíšovi z keře a podobně. A když byli zasvěcenci těchto starých dob dotazováni, jak si představují, že se k nim božská volání dostávají, pak říkali: k nám mluví Pán, jehož jméno je nevyslovitelné, ale mluví k nám svou tvář. A tvář svého Boha

nazývali Michaela, onu duchovní moc, kterou počítáme k hierarchii Archandělů. Svého Boha pocítovali jako to, co zůstává za zjevy neznámé i jasnovidci. Avšak když se povznášel vnitřním rozpoložením své duše k svému Bohu, tu mluvil k němu Michael. Ale tento Michael mluvil jen tehdy, když se lidé dovedli uvést do jiného stavu, než jakým je obyčejný stav vědomí: jestliže se lidé mohli uvést do stavu určité jasnovidnosti, čímž vnikalo do vědomí to, co na člověku tvořivě působí a žije buď v době od usnutí do procitnutí, nebo také ve vůli, zůstávající nevědomou, která vlastně také spí, i tehdy, jsme-li přes den bdělými.

A tak se ve starých hebrejských tajných naukách nazývalo zjevení Jahve-ho zjevením noci a jahvovské zjevení se pocítovalo michaelským zjevením jako zjevení noci. Nahlíželo se do světa na jedné straně podle toho, co se mohlo člověku dostávat smyslovým postřehováním s lidským rozumovým myšlením a tu si člověk řekl: na této cestě se člověku dostává poznatků, vědění, neobsahující nic božského. Jestliže však člověk vyvinul z tohoto stavu vědomí jiný stav vědomí, pak k němu mluví tvář Boha, Michael, a zjevuje mu vlastní tajemství, která souvisí s lidskou bytostí, zjevuje mu to, co mu vytváří most mezi člověkem a oněmi mocnostmi, které nemohou být postřehnuty ve vnějším smyslovém světě, které nemohou být vymyšleny rozumem, vázaným na mozek.

Tak musíme říci: v předkřesťanských dobách žili lidé tak, že mohli na jedné straně pohlížet na smyslové poznatky - ty tu byly jako vodítko pro pozemské úkony - a na druhé straně pohlížet na ono poznání, které by člověk mohl mít - on je neměl - pro obyčejné vědomí jen tehdy, kdyby toto vědomí zůstalo bdělé, když spí mezi usnutím a procitnutím. Když člověk bdí, je v okolí duchovních bytostí - to se vědělo - a tyto duchovní bytosti nejsou jeho tvůrčími bytostmi - tak se myslelo ve Starém zákoně, v době, z níž Starý zákon pochází - tyto bytosti jsou bytostmi luciferskými. Bytosti, které byly pocítovány vůči člověku jako tvůrčí božské bytosti, ty působily na lidskou bytost od usnutí do procitnutí, nebo na ty části lidské bytosti, které i za dne spí. Vládcem noci se nazýval Bůh-Jahve v době, z níž pochází Starý zákon, a služebníkem vládcy noci byla nazývána - jak se říkalo - tvář Jahve-ho, Michael. A lidé měli na mysli Michaela, když mínili všechna ta prorocká vnuknutí, jimiž se chápalo více než tím, co by přicházelo poznáním smyslového světa.

A jaké vědomí vězí za vším tím? Za vším tím vězí ono vědomí, které vyrostlo z oné sféry bytí, v níž existují mocnosti, obklopující Jahve-ho, zatím co lidský útvar hlavy je obklopen luciferskou bytostí. Bylo to tajemství, jež bylo chováno ve všech starých chrámech a s nímž se člověk nacházel velmi blízko té

pravdě, že když z organismu člověka vyčnívá lidská hlava, že se člověk svou hlavou přiklonil k luciferským bytostem. Věděl jaksí: že tím, že hlava z lidského organismu vyčnívá, vyčnívá z lidského organismu Lucifer. Tou mocností, která přivedla lidskou hlavu ze zvířeckosti k její nynější podobě, je luciferská mocnost. A ona mocnost, kterou má člověk pociťovat jako božskou moc, ta musí z nočního stavu ostatního organismu proudit vzhůru do hlavy. Tak se to mělo s tím, co člověk mohl vědět v předkřesťanských dobách.

Pak zasáhlo do zemského vývoje mystérium Golgaty. A my přece víme, že mystérium Golgaty znamená určité spojení nadpozemské bytosti s lidským pozemským vývojem skrze tělo Ježíše z Nazaretu, a že smrtí na Golgatě se tato bytost, kterou nazýváme bytostí Krista, spojila s lidskou zemskou bytostí. Co se tím stalo v zemském vývoji? Ano, tím vlastně dostal zemský vývoj teprve svůj smysl. Pak by Země neměla svůj smysl, kdyby se člověk na této Zemi vyvíjel, kdyby tu byl se svými smysly a se svým rozumem vázaným na hlavu, které všechny mají především luciferský původ, kdyby vnímal na Zem proudící světlo slunce a hvězd, ale musel by setrvávat ve stavu spánku, aby vnímal to božské. Tím by Země již nikdy nedostala svůj smysl, neboť bdělý člověk patří dohromady se Zemí. Spící člověk si není vědom své souvislosti se zemským bytím. Tím, že bytost Kristova prodlévala v lidském těle, které prošlo smrtí, tím nastalo v zemském vývoji něco jako náhlý zvrat. Všechno v tomto zemském vývoji dostalo nový smysl. Hlavně se vytvořila možnost, aby se člověk ponenáhlu uschopňoval poznávat své tvůrčí božské mocnosti i během dne za obvyčejného bdění, to znamená i v obvyčejném stavu vědomí. O tom panuje dnes omyl z toho důvodu, že doba, která uplynula od mystéria Golgoty nestačila přivést člověka k tomu, aby i v denním bdělém stavu za dne nahlížel do onoho světa, do něhož mohli nahlížet proroci Starého zákona v dobách, které pociťovali jako proniknuté zjeveními jejich vládce noci, Jahve-ho, a jeho tváří Michaela. Bylo zapotřebí určité přechodné doby. Ale s uplynutím 19. století - celá orientální moudrost na to poukazuje, ale z docela jiného hlediska, poukazuje na důležitost tohoto uplynutí 19.století - nastala doba, kdy lidé musí poznat, že je splněno něco, co dříve splněno nebylo, kdy lidé musí poznat: nyní je v nich latentní schopnost, nyní je v nich k procitnutí zralá ona schopnost, aby zjevením za dne viděli to, co dříve bylo Michaelem zprostředkováno jen v nočním zjevení.

Tomu však musel ještě předcházet jeden velký omyl, muselo předcházet jaksí určité poznání noci. Říkal jsem přece častěji, že nijak nesouhlasím s těmi, kteří stále říkají, že naše doba je určitou přechodnou epochou. Vím zcela

dobře, že každá doba je epochou přechodu. Ale nechci zůstat při takových formálních abstraktních určeních, neboť záleží na tom, aby se uvedlo, v čem ten přechod určité doby spočívá. Přechod v naší době záleží v tom, aby lidé poznali: denním poznáním musí přijít to, co dříve bylo poznáním noci. Jinými slovy: Michael byl zjevovatelem noci a v naší době se má stát zjevovatelem dne. Michael se má stát z ducha noci duchem dne. Mystérium Golgaty znamená pro něj proměnu z ducha noci v ducha dne.

Ale tomuto poznání, které si mělo mezi lidmi razit cestu rychleji, než si dnes myslíme, tomuto poznání musel předcházet jeden ještě větší omyl, myslitelně největší omyl, který ve vývoji lidstva byl vlastně možný, který se dnes ještě v mnohých kruzích považuje za zvláště důležitou podstatnou pravdu. Původ lidské hlavy se novějšímu lidstvu zcela zahalil. S lidskou hlavou spojená luciferská duchovnost se zcela zahalila. Člověk, jak jsem řekl, se i po tělesné stránce považuje za jednotu. Kladla se otázka po jeho původu a tu bylo odpovědí, že člověk pochází ze zvířecí podstaty, zatím co vpravdě pochází ze zvířecosti jen to, co je na člověku luciferské. Avšak to, čím dříve k němu mluvili ze stavu spánku jeho božští tvůrci, to teprve vzniklo - když vedle toho vznikla zvířata - jako zárodek lidské hlavy. Všechno na člověku bylo smícháno dohromady a mluví se o původu člověka ze zvířete. Je to něco jako trest poznání, který vnikl do lidstva - přičemž slovem „trest“ mám na mysli něco, co se vykládá jinak.

Odkud může vlastně pocházet tato tendence, že člověk vymyslel tu smyšlenku, že pochází ze zvířete? - zatímco pravým postupem je to, co jsme zpočátku vytyčili ohledně původu hlavy a ostatního organismu. Co vniklo člověku myšlenku, že pochází ze zvířete?

Hleďte, v onom mezidobí, které uplynulo mezi mystériem Golgoty a dneškem a které bylo v určitém smyslu přípravou pro porozumění mystériu Golgoty, v této době, kdy ustoupila stará pohanská moudrost, skrze níž se zpočátku chtělo pochopit i křesťanství a kdy nebylo ještě zcela zralé duchovní poznání, v této době se vkradl do vývoje lidstva ahrimanský element. A zatímco se nepoznával luciferský element v lidské hlavě, nemohl se ani poznat ahrimanský element, s nímž se božství nachází v boji, v ostatní lidské organizaci. A tak vznikla čistě ahrimanská myšlenka, že člověk pochází z řady zvířat.

Že člověk pochází z řady zvířat je ahrimanským vnuknutím. Tato věda má čistě ahrimanský charakter. Za zatmění oné moudrosti, jež nás poukazuje na to, jak v lidské hlavě je výtvar luciferský, za to se vděčí tomu bludu, že člověk

pochází z řady zvířat. Tím, že se již nemohl správně poznat původ lidské hlavy, nepoznávalo se správným způsobem ani to druhé. A tak se do lidského nazírání vetřelo mínění o příbuznosti člověka jako celé bytosti se zvířecí podstatou. A tak se do pojmání lidské bytosti vetřelo také to, co v podstatě v novějším civilizačním vývoji proniklo celý světový názor: lidská hlava byla učiněna tím nejušlechtilejším, to ostatní bylo postaveno proti ní, jako se staví ve světě proti sobě dobro a zlo, nebe a peklo - dvojnost místo trojnosti. Vpravdě měl člověk vědět, že člověk vděčí především za to, co si ve světě vydobývá svou hlavou, sice moudrosti světa, ale moudrosti luciferské, a že tato luciferská moudrost musí být teprve pozvolna pronikána jinými elementy. Ona duchovní mocnost - když vývoj lidstva prošel svým vývojem saturnským, slunečním, měsíčním a začal vývoj zemský - ona mocnost, která organizačně vpravila luciferskou podstatu do lidského utváření hlavy, to je mocnost Michael. „A své odpůrčí duchy svrhl dolů na Zem“, to znamená: svržením luciferských duchů, protivících se Michaelovi, byl člověk proniknut svým rozumem, pocházejícím z hlavy.

Tak je to Michael, který člověku seslal své protivníky, aby člověk přijetím tohoto nepřátelského luciferského elementu dostal především svůj rozum. Potom vstoupilo do vývoje lidstva mystérium Golgoty. Kristova bytost prošla smrtí Ježíše z Nazaretu. Bytost Krista se spojila s vývojem lidstva.

Přípravný čas uplynul. Michael sám se v nadsmyslových světech účastnil událostí mystéria Golgoty. Od poslední třetiny 19. století má Michael ve vývoji lidstva zvláštní postavení. To první, co musí nastat správným poznáním tohoto postavení člověka k Michaelovi, musí být to, že nahlížíme do takových tajemství, jak se je dnes pokoušíme uvádět na příklad ohledně lidské hlavy a ostatního lidského organismu.

Tím podstatným musí být to, aby se lidem ujasnilo: jelikož nepoznali skutečný původ lidské hlavy, mohli propadnout bludu ohledně původu celého člověka. Protože si nechtěli představit, že luciferské utváření se uplatnilo především v lidské hlavě, propadli lidé tomu poblouznění, že to, co souvisí s lidskou hlavou, je téhož původu jako celý ostatní člověk. Toto tajemství musí lidstvo pochopit. Lidstvu se musí dostat možnosti, aby se odvážně a statečně postavilo vůči tomu poznání, že uchvácením nových božských tajemství může na sobě z nitra zlepšit něco na všem tom, co se mu může poskytnout pouhým poznáním hlavy, pouhou lidskou pozemskou moudrostí či chytrostí. A nejprve musí být provedena korektura onoho velkého omylu, který mohl obrácení

předcházet: onoho omylu, který se tu nachází v materialistickém výkladu vývojové teorie o původu celého člověka z řady zvířat.

To bude jedinou cestou k tomu, aby se opět dospělo k možnosti, že se nevidí vůbec v tomto člověku, jak před námi stojí, na jedné straně pouze duchovno-duševno, jak v těle přebývá a na druhé straně bezduchou tělesnost, nýbrž že se vidí konkrétní duchovno, které tu pracuje na lidské hlavě, i když luciferským způsobem - konkrétní božské duchovno, které pracuje na celém člověku a které dostává ovšem v organizaci mimo hlavu protivníka ahrimanské povahy.

V imaginacích řečeno, můžeme poukázat zpět na to, jak to luciferské bylo člověku vtěleno michaelským impulzem. Tím, čím se Michael stal, musí mu nyní být to ahrimanské odňato. Před naší vnější vědou nachází se dnes člověk pro naše vědomí

tak, jako by byl vskutku tím, co anatomii, fyziologií atd. poznáváme, nebo co ve vnějším smyslovém pozorování máme na člověku před sebou.

Musíme se uschopnit, abychom se dívali na člověka tak, že v každé jeho žilce vidíme duchovno, konkrétní duchovní podstatu s tělesností. Musíme si být vědomi toho: v živoucím člověku není řinoucí se krev tím, co necháváme odkapávat, nýbrž tato v živoucím člověku se řinoucí krev je produčovněna zvláštním způsobem. Ale musíme se naučit znát ducha, pulzující krvi. Musíme se naučit znát ducha, který pulzuje nervovým systémem právě tehdy, je-li v odumírající fázi atd. Musíme dovést vidět duchovní element ve všech jednotlivých životních projevech.

Michael je duchem síly. Musí tím, že vniká do vývoje lidstva, učinit člověka způsobilým k tomu, aby neměl na jedné straně abstraktní duchovnost, a na druhé straně materiálnost oklepáváme, prořezáváme, a o které nemáme žádné tušení, že je v podstatě jen vnější formou také duchovna, - Michael musí nás proniknout velkou silou, která může materiálně poznat, když v materiálu vidí zároveň duchovno, když se všude v materiálu vidí duch. Na starém stupni vědomí lidstva se poukazovalo, říkalo se tu: v těchto starých dobách žilo slovo duchovním způsobem, ale slovo stalo se tělem a přebývalo mezi námi - tak to vyjadřuje evangelista. Slovo se spojilo s tělem, a michaelské zjevení tomu předcházelo. To vše jsou procesy v lidském vědomí, na které se tu poukazuje. V našem vědomí se musí nasadit síla, aby se vidělo, jak člověk přijímá to, co se z duchovních světů Kristovým impulsem spojilo se Zemí, a musí se spojit s lidstvem, aby lidstvo nezaniklo zároveň se Zemí. Musí se vidět, jak člověk přijímá duchovno nejen do své hlavy, nýbrž do celé své bytosti, jak se zcela

proniká duchovně. K tomu může pomoci jen Kristův impuls. K tomu však musí pomoci také interpretace Kristova impulsu Michaelem. Pak bude moci být ke sloům evangelisty

připojeno: „A musí přijít doba, kdy se tělo stane slovem a naučí se přebývat v říši slova“.

Hleďte, není žádnou smyšlenkou nějakého pozdějšího pisatele stojí-li na konci evangelií, že mnohé je vynecháno. Tím je zároveň poukázáno na to, co se může lidstvu znenáhla odhalovat. Evangelii špatně rozumí ten, kdo je posuzuje tak, jakoby musela zůstat takovými, jaká jsou a že se do nich nesmí zasahovat. Musí být vykládána podle slov Krista Ježíše - to jsem vám vždy říkal: „Jsem s vámi po všechny dny až do skonání Země“. To však znamená: „Projevoval jsem se vám nejen ve dnech, kdy byla evangelia napsána, budu k vám neustále mluvit skrze ducha dne Michaela, hledáte-li cestu ke mně. Neustálým zjevením Krista budete moci připojit k evangeliím to, co se sice nemohlo vědět v evangeliích prvního tisíciletí, co se však může vědět v evangeliích druhého tisíciletí a k němuž se může připojovat v následujících tisíciletích vždy něco nového“. Neboť právě tak jako je pravdou, co stojí v evangeliích: „V prapočátku bylo slovo a slovo stalo se tělem a přebývalo mezi námi“, právě tak je pravdou, že k tomuto zjevení musíme připojit: „a lidské tělo musí být produhovně, aby bylo schopné přebývat v říši slova, aby mohlo zřít božská tajemství“. Ztělesnění slova je první michaelské zjevení. Zduhovnění těla musí být druhým michaelským zjevením.